Jüdische Pester Zeitung.

ריעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
מאנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.

אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פירטעליאהריג 2 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.

פיר׳ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.
פירטעליאהריג 2 " " 75 " " "

יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם עספעדאנע דעס
פעסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין:
פ ע ס ט
אלט-נאססע גו׳ 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 47, נײַנטער יאהרגאנג

פעסט, מאָנטאג י׳ אייר ה׳ת׳ר׳ל׳ז׳.

Pest, den 23. April 1877.

דער קריעג.

היטע זאָלל ערסט דיא אײַגענטליכע קריעגס-געשיכטע בעגיננען, דענן היטע ווירד דער רוסישע קאיזער בייא זײַנער ארמעע אין קישענעף אײַנטרעפפען, אונד היטע ערסט זאָלל אויך דער פאָרמארש דער רוסישען ארמעע געגען דיא טירקייא זײַנען אנפאנג נעהמען. זײַט דאָננערסטאג זינד היער קײַנע וויכטיגען נאכריכטען אײַנגעטראָפפען, דא זיך דער רוסישע קאיזער ערסט אויף דער רײַזע בעפאנד אונד ביז צו זײַנעם אײַנטרעפפען אין קישענעף אויך ניכטס בעזאָנדערעס צו מעלדען וואר. אינצווישען וואר עס דען טאגע-בלעטטערן זעהר לאנגווײַליג אונד זיא שפראכען נון צור אבוועכסלונג אויך נאָך פאָן אללער-אללער-לעטצטען פריעדענס-פערזוכען: דא קאם זאמסטאג אבענד דיא אמטליכע „וויענער אבענדפאָסט“ אונד מעלדעטע, דאס אויך דיא „אללער-אללער-לעטצטען פריעדענס-פערזוכע“ ניכטס נוטצטען, אונד דאס דער קריעג דאָך אויסברעכען ווירד.

שאָן היטע אום 5 איהר נאכמיטטאגס זאָלל דער איבערגאנג דער רוסען איבער דען גרענצפלוס פ ר ו ט ה אין פײַערליכער ווײַזע ערפאָלגען. אויך דיא קריעגס-קונדמאכונג דעס רוסישען קאיזערס ווירד היטע ערשײַנען. דער אינהאלט דיעזער „קונדמאכונג“ איזט בערײַטס בעקאננט. דיעזער לײַטעט פאָלגענדערמאסען:

„דער קאיזער פאָן רוסלאנד האט ביז יעטצט אללע מאָגליכען אנשטרענגונגען געמאכט, אום דען פריעדען צו ערהאלטען. דיעזע אנשטרענגונגען וואורדען אבער דורך דיא הארטנעקיגקײַט אונד אונגאכגיעביגקײַט דער טירקייא צו ניכטע געמאכט. דיא לאגע דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא איזט נאָך אימטער קײַנע בעססערע, זאָנדערן נאָך בעדײַטענד שלעכטער. דאס לעבען אונד דאס אײַגענטהום דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא שוועבען פאָרטוועהרענד אין געפאהר. דיעס קאנן דער קאיזער פאָן רוסלאנד, וועלכער אלס דער שוטץ-הערר דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא בעטראכטעט ווירד, ניכט רוהיג צוזעהען. ער מוס דאהער אים אינטערעססע דער מענשען-ליעבע צו דען וואפפען גרײַפען, אום דורך געוואלט דיא פערבעססערונג דער לאגע דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא, דיא דאָך זײַנע גלויבענס-גענאָססען זינד, צו ערצווינגען. ער מוס זיך אויך פיר קינפטיגהין דיא גאראנטיע פערשאפפען, דאס דיא קאטהאָליקען אין דער טירקייא ניכט ווידער אונטערדריקט ווערדען. דער קאיזער פאָן רוסלאנד וויל דיא טירקייא ניכט עראָבערן; ער ווינשט נור דיא בעפרײַאונג דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא פאָן איהרער ביזהעריגען בעדריקונג.“

זא דער אינהאלט דער רוסישען „קונדמאכונג“. אין דיעזען פאאר צײַלען ליגט דיא רוסישע רעגיערונגס הינטערטמאל. עס איזט אײַנע ליגע, דאס דיא טירקייא הארטנעקיג איזט. ווענן זיך אײַנע מאכט פאָן דער אנדערן ניכט בייא דער נאזע הערומפיהרען לאסט, זא קאנן מאן דאס נאָך קײַנע הארטנעקיגקײַט הײַסען. עס איזט אײַנע אונפערשעמטע ליגע, דאס זיך אין לעטצטערער צײַט דיא לאגע דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא נאָך פערשלעכטערט האט: אים געגענטהייל! דיא קאטהאָליקען אין דער טירקייא זינד יעטצט עמאנציפירט, לעבען אין אײַנעם קאנסטיטוציאָנעללען שטאאטע אונד האבען מעהר פרײַהײַטען אלס אין רוסלאנד. עס איזט אײַנע ליגע, דאס רוסלאנד אײַנפאָלגע זײַנער פפליכט אלס „שוטץ-הערר“ דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא אונד אויס „מענשען-ליעבע“ צו דען וואפפען גרײַפט. וואָ וואר יע אין רוסלאנד „מענשען-ליעבע“ צו פינדען? ווער האט רוסלאנד צום „פראָטעקטאָר“ דער קאטהאָליקען אין דער טירקייא געמאכט? זאָלל עס ליעבער דער פראָטעקטאָר זײַנער אײַגענען קאטהאָליקען זײַן אונד זיא פאָן דער הארט-דריקענדען רוסישען קנעכטונג בעפרײַען! אויס „מענשען-ליעבע“ אונטערנימט רוסלאנד דען קריעג? — וואהרליך, עס ווערע צום לאכען, ווענן נור דיא געשיכטע ניכט גאר זא ערנסט ווערע! וויא „פראָמם“ דאס ליעבע רוסלאנד אויף אײַנמאל געוואָרדען איזט. עס וויל ניכט דיא עראָבערונג דער טירקייא, עס וויל נור דיא פערבעססערונג פיר זײַנע גלויבענס-גענאָססען הערבײַפיהרען. עס וויל ניכט דען טאָד אונד דיא פערניכטונג דעס זינדערס, זאָנדערן דעססען פערבעססערונג אונד בעקעהרונג. הײַסט דאס ניכט אײַנע גאָטטליכע טוגענד? — נור אבער שטעקט הינטער דיעזער ענגעלס-געשטאלט דער טײַפלישע פפערדע-פוס. דענן אין זעלבעם אטהעם זאגט שאָן דיעזע „קונדמאכונג“, דאס רוסלאנד זיך אויך אין דער צוקונפט גאראנטיען פיר דיא בלײַבענדע פערבעססערונג דער לאגע זײַנער גלויבענס-גענאָססען פערשאפפען וויל. וואס הײַסט דאס? דאס הײַסט גאנץ אײַנפאך: רוסלאנד וויל דיא טירקייא דויערנד בעזעטצען אונד דאנן זאגען, דיעזע „דויערנדע בעזעטצונג“ בעדײַטע קײַנע „עוויגע עראָבערונג“ אונד „פאָרמליכע בעזיטץ-ערגרײַפונג“, זאָנדערן נור אײַנע „גאראנטיע-פערשאפפונג פיר דיא צוקונפט“. רוסלאנד ווערדע זיך אין דער טירקייא דויערנד אנזעססיג מאכען, אונד אימטער נור אונטער דער אויסרעדע, דאס פיר דיא צוקונפט דער קאטהאָליקען נאָך אימטער ניכט גוט גאראנטירט איזט. זאָלכע רוסישע שפיטצביבערײַען זינד צור גענינע בעקאננט אונד ניעמאנד לאסט זיך מעהר זא לײַכט פאָפפען. —

וויא אײַנע געסטריגע דעפעשע מעלדעט, ווירד אויך ערצהערצאָג אלברעכט נאָך קישענעף רײַזען, אום דארט דען רוסישען קאיזער צו בעגריסען אונד זיך מיט איהם בעשפרעכען צו קאָננען. — אין דיעזען פאאר טאגען ווירד אין קישענעף זעהר וויכטיגעס פאָרגעהען, אונד דיא דעפעשען ווערדען אונס פאָן דארט זעהר אינטערעססאנטע זאכען צו מעלדען האבען.

אויך דיא טירקישע ארמעע איזט בערײַטס אין פאָללעם פאָרמארשע בעגריפפען. דער האסס געגען דיא רוססען שטײַגערט זיך יעדען טאג. דער רוסישע קאָנזול אין ק א ר ס (אין דער טירקייא) וואורדע פאָן דען טירקען מיסהאנדעלט. — אים אללען ארטשאפטען דער טירקייא ווערדען דיא רוסישען אונטערטהאנען אויסגעשאפפט.

עס ערלײַדעט מעהר גאר קײַנען צווײַפעל, דאס אויך ר ו מ ע נ י ע ן מיט רוסלאנד צוזאממען אין דעם קריעגע געגען דיא טירקייא בעטהײַליגט זײַן ווירד. — מאן ווירד נור נאָך אײַן פאאר טאגע געדולדען מיססען, ביז דיא שלאכטען אם קריעגס-שויא-פלאטצע בעגיננען ווערדען, אונד ערסט דאנן ווירד מאן דיא שטעללונגען דער מעכטע קלארער ערבליקען קאָננען.

פערשיעדענע נײַאיגקײַטען.

*(דיא בעראטהונגען דער גענעראלע אין וויען.) אין פאָריגער נוממער האבען וויר בערײַטס געמעלדעט, דאס דיא גענעראלע, וועלכע וועגען דער טהײַלנאהמע אם 50-יעהריגען דיענסט-יובילעאום דעס ערצהערצאָגס אלברעכט אין וויען אײַנטראפען, אויך אײַנע בעראטהונג אבהאלטען ווערדען איבער דיא האלטונג, וועלכע אונזערע מאָנארכיע אים רוסיש-טירקישען קריעגע בעאָבאכטען זאָלל. וויא דיא „נײַע פרײַע פרעססע“ זאָעבען מעלדעט, וואורדע איבער דיא מאָביליזירונג (אויסריסטונג) דער גאנצען שטרײַטמאכט אונזערער מאָנארכיע בעראטהען. פערנער איבער דיא בעזעטצונג פאָן באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא דורך אונזערע ארמעע; ענדליך איבער דיא אויפשטעללונג אײַנער ארמעע אין זיעבענבירגען אונד צוואר אן דער גרענצע רומעניענס. — אללענפאללס ערזיעהט מאן היעראויס, דאס אונזערע מאָנארכיע פיר אללע פעללע בערײַט זײַן וויל. פרײַליך קאנן מאן אויס אללעדעם נאָך ניכט וויססען, אָב עסטעררײַך-אונגארן מיט אָדער געגען רוסלאנד דיעזע פאָרקעהרונגען צו מאכען געדענקט. מאן ווײַס נעמליך ניכט, אָב עס באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא דעסהאלב בעזעטצען וויל, אום דיעזע טהײַלע דער טירקייא אים אײַנפערנעהמען מיט רוסלאנד זיך צו בעהאלטען, אָדער אבער אָב דיא בעזעטצונג באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא נור דעסהאלב געשעהען זאָלל, דאמיט דיעזע פראָווינצען ניכט אין רוסישע געוואלט געראטהען.

*(דער וויענער [illegible] טריטט דעם [illegible].) עס איזט נור אײַנע קורצע צײַט פערשטריכען, זײַטדעם דער רײַכסטאג זײַנע בעראטהונגען אונטערבראָכען האט. זאמסטאג נאהם דער רײַכסטאג זײַנע זיטצונגען אויף. אונטער געוועהנליכען פערהעלטניססען ווירדע דער רײַכסטאג זײַנע פערהאנדלונגען אין [illegible] פארטזעטצען, וואָ דיאזעלבען אונטערבראָכען וואורדען. אנדערס יעדאָך יעטצט. וועלכע [illegible] האבען זײַטדעם דער רײַכסטאג [illegible] שטאאטס-געפינדען? וועלך׳ געוואלטיגע אומענדערונגען האבען זיך אין דעם גאנצען געביעטע דער וועלט-פאָליטיק אין דיעזער קורצען צײַט פאָללצאָגען! אלס דער רײַכסטאג זײַנע זיטצונגען אונטערבראָך, גלויבטע מאן מיט געוויססהײַט, דאס דיא ערהאלטונג דעם וועלט-פריעדענס [illegible]. עס וואר [illegible], דאס דער רײַכסטאג [illegible] פאָן איסטען, זײַנע גאנצע [illegible] דער [illegible] צײַט נאָך אימטער [illegible] פאר אונס. דא איזט אויך דער אויסגלײַך מיט דער צווײַטען רײַכסהעלפטע אין דען צאלל-אנגעלעגענהײַטען. [illegible] דער בײַדערזײַטיגען רעגיערונגען איזט בעטרעפפס דיעזער האכוויכטיגען געגענשטענדע אײַנע פעראײַנבארונג זא ציעמליך פעסטגעשטעללט. עס הענגט נון נור נאָך פאָן דען בײַדערזײַטיגען פארלאמענטען אב, דיא פעראײַנבארונגען דער רעגיערונגען צו [illegible], אום זעלבע צום געזעטצע צו ערהעבען. נון איזט עס יא בעקאננט, דאס מאן זיך היער אין אונגארן אויף אײַנען הארטען קאמפף געפאסט מאכטע פאָן אײַנער [illegible] לאגע

אונד אויך ניכט געסטערן בעגאַנגען. דיא שטריי-טינקייטען אים קאָנגרעססע צווישען דען פאָרט-שריטטס- אונד דען נעאָלאָגען-דעפוטירטען דרעה-טען זיך יא גאנץ פאָרציגסווייזע עבענפאללס נור אום דיא ערריכטונג דעס ראבבינער-סעמינארס. העטטען דיא פאָרטשריטטלער דיעזען פלאן אויפ-געגעבען, דא ווירדען דיא אָרטהאָדאָקסען דאס קאָנגרעס-שטאטוט ניכט זאָ נאכדריקליך בעקעמפפט האבען. יא, אָהנע סעמינאר ווירדע אויך דיא גאנ-צע „טרעננונג" ניכט שטאטטגעפונדען האבען. נון איזט דיא „טרעננונג" איינע פאָללצאָגענע טהאט-זאכע. דיא פאָרטשריטטלער קיממערן זיך אבער אום אללי דיעס ניכט אונד לאססען זיך אין דער אויספיהרונג איהרעס סעמינאר-פלאנעס ניכט שטאָ-רען. דא נון ביידע פארטייען גלייכבערעכטיגט זינד, זאָ קאָנן עבען יעדע דערזעלבען דאס טהון, וואס זיא אלס גוט אונד צוועקמעסיג עראכטעט. דיא פאָרטשריטטלער ערריכטען פיר איהרע פאר-טייא איין סעמינאר, דיא אָרטהאָדאָקסען ערלאס-סען וויעדער עבענפאללס פ י ר א י ה ר ע פ א ר ט י י א איינען איסור געגען דאס סעמי-נאר. פריהער האבען דיא אָרטהאָדאָקסען געגען דאס סעמינאר „מינדליך" פראָטעסטירט, אים איסור יעדאָך טהאטען זיא דיעס גענמעהר „שריפטליך."

*) (א י י נ ע „מ ס י ר ת נ פ ש" אָ ר-ט ה אָ ד אָ ק ס ע ר י ו ד ע ן.) אוים ש' א' איי-העלי ברינגען דיא היעזיגען בלעטטער פאָלגענדע, קוים גלויבליכע מיטטהיילונג: דיעזער טאגע הא-בען דיא אָרטהאָדאָקסען יודען דאס היעזיגע קאָ-מיטאטס-הויז פאסט געשטירמט, וועהרענד דעם פסח-פעסטעס איזט נעמליך איינע יידין צום קאָ-טהאָלישען גלויבען איבערגעטרעטען. דיעזער איבערטריטט וואורדע אויף דעם לאנדע פאָן איי-נעם דאָרפס-גייסטליכען פאָללצאָגען. אלס זיא נון מיט איהרער נייען רעליגיאָן וויעדער נאך היזיגע קאם, וואורדע דיעזעלבע אם באהנ-האָפע פאָן איינער גראָסען מענגע אָרטהאָדאָקסער יודען ער-וואַרטעט, וועלכע דיא פרייא וועגען איהרעם איבער-טריטטעס צים קאטהאלישען גלייבען אן אָרט אונד שטעללע שטיינינען וואָללטען. דיא פאָליצייא שריטט יעדאָך נאך רעכטצייטיג איין אונד פערהאפטעטע מעהרערע רעדעלס-פיהרער דער אויפשטענדישען יודען, וועלכע דענן אויך אינס קאָמיטאטס-הויז אבגעפיהרט וואורדען. דא צאָג אבער נאָך איינע גראָסערע מענגע אָרטהאָדאָקסער יודען פאָר דאס קאָמיטאטס-הויז, זיא דראָהטען, דאס קאָמיטאטס-הויז צו שטירמען, ווענן מאן דיא פערהאפטעטען ניכט זאָפאָרט הערויסגיבט. דיעזער פאָרדערונג וואורדע אינדעס ניכט נאכגעגעבען, זאנדערן עס פאנדען נייע צאהלרייכע פערהאפטונגען שטאטט. — אונס שיינט דיעזער גאנצע בעריכט, וויא גע-זאגט, האָכסט אינגלויבליך. דיא אָרטהאָדאָקסען יודען זינד צו קלוג, אים זיך איינער „מסירת הנפש" אויסצוזעטצען, וואָ פיר איין איינשרייטען גאר קיין גרונד פאָרהאנדען. וואהרשיינליך האנדעלטע עס זיך היעבייא ניכט אום איינע פרויא, דיא זיך עטווא אוים פרייעם ענטשלוססע טויפען ליעס. עס דירפטע פיעלמעהר דיא פערפיהרונג איינעס יונגען, אינ-שולדיגען מעדכענס אים שפיעלע זיין, אין וועלכעם פאללע דיא אָרטהאָדאָקסען יודען עס פיר איהרע פפליכט עראכטעטען, דאס יונגע קינד דעם יודענ-טהומע צו רעטטען. דיא געשיכטע פאָם „שטיי-נען-וואָללען" איזט געוויס ערלאָגען.

*) (א י י נ ע ה אָ מ י ש ע וו ע ט ט ע.) לאָרד דודלייא אין לאָנדאָן, דעססען גראָסער רייכ-טהום וועלטבעקאננט, איזט מיט דעם פרינצען פאָן וואלעס (וו״אָלס) אין פאָלגענדע קאָמישע וועטטע איינגעגאנגען. לאָרד דודלייא איזט נעמליך איבער 60 יאהרע אלט אונד צאהלט 5000 פפונד שטער-לינג (50000 גולדען), ווענן ער דיא טהראָן-בעשטיי-גונג דעם יונגען פרינצען נאפאָלעאָן (לילו) ניכט ערלעבט. ערלעבט דודלייא דיעזעס עראייגניס, זאָ ברויכט דער פרינץ בלאָס 5 פפונד שטערלינג (50 גולדען) צו בעצאהלען! דיעזע וועטטע איזט פיר דודלייא וואָהל איינע געוואגטע, דענן עס איזט דאָך גאר ווענינ אויסזיכט פאָרהאנדען, דאס לולו איינסט קאיזער דער פראנצאָזען ווערדע. אבער ווענן דיעזער פאלל אויך איינסט איינטרעפפען זאָללטע, זאָ דירפטע דיעס קוים זאָבאלד געשע-הען, דאס דיעזעס עראייגניס פאָן איינעם 60-יעה-ריגען מאננע ערלעבט ווערדען קאָננטע. איברי-גענס האט לאָרד דודלייא מיט דעם פרינצען אים איינע גלייכע סוממע געוועטטעט, דאס דער רו-סיש-טירקישע קריעג צום אויסברוכע געלאנ-גען ווערדע. דיא ביידען הערען ווערדען אלזאָ איינאנדער ניכט צו צאהלען האבען. דודלייא ווירד דיא וועטטע בעציגליך דעס רוסיש-טירקישען קריעגעס געווינגען, דער פרינץ היננעגען דיא וועטטע בעציגליך דער טהראָנבעשטייגונג לולו נאפאָלעאָנס.

*) (ה א ג ע ל - וו ע ט ט ע ר.) אין ערלוי אונד אומגעבונג איזט פאָריגען זאָננטאג אין העפ-טיגעס האגעל-וועטטער ניעדערגעגאנגען, וועל-כעס איבער איינע שטונדע דויערטע. דיא האגעל-קאָרנער פיעלען אין זאָלך' אונגעהייערער מאססע צו באָדען, דאס עס ניכט מעהר מאָגליך וואר, אויף דען שטראססען צו געהען, ביז דיא האגעל-קאָרנער, וועלכע אויף דען שטראססען וויא איינע אייז-דעקע לאגען, וועג-געשיפפעלט וואורדען. אויך אין דער נעהע אינזערער הויפטשטאדט פיעל אן דעמזעל-בען טאגע איין גראָסער האגעל, זאָ דאס דיא לייטע אויף דעם פעלדע אין הייזער אונד שופפען זיך פליכטען מוסטען. זייטדעם יעדאָך האבען וויר איי-נען אויסגיעביגען רעגען. ערפאהרענע לייטע שפרע-כען דיא האָפפנונג אויס, דאס דער שאדען, דען דער יינגסטע פראָסט דען זאאטען צוגעפיגט, דורך דען אנהאלטענדען ווארמען רעגען וויעדער גוט געמאכט ווערדען דירפטע.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

הערין איזאק ר א ט ה אין מ' ס י נ ע ט ה: אָבוואָהל סערביען אונטער טירקישער אָבערהערשאפט שטעהט, זאָ איזט עס דעננאָך ניכט פערפפליכטעט, פיר דיא טירקייא אין דען קריעג צו ציעהען. סערביען ווירד זיך יעטצט נאך זיינען שלעגען איין ווענינ אויסרוהען מיס-סען, אום פיעללייכט נאך זיינער ערהאָלונג וויעדער מיט רוסלאנד געגען דיא טירקייא קעמפפען צו קאָננען.

הערין ל' ב י ד ע ר מ א נ ן אין פרעסבורג: עס מיססען וויר וויססען, אין וועלכער געגענד דער איי-נענטליכע קריעגס-שויא-פלאטץ זיין ווירד, עס דאנן ווערדען וויר דיא ק א ר ט ע ערשיינען לאססען קאָננען.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע

וו י י צ ע ן פער פריה-יאהר 14.50—14.70 גול.

ק ו ק ו ר ו ץ פער מאי - יוני 6,84—6.90 גולדען.

ה א פ ע ר פער פריה-יאהר 8.05—8.20 גולד.

ר ע פ ס פער אויגוסט 16 גולד. ק אָ ה ל-באנא-טער פער אויגוסט 15⅝ גול'.

פ ע ס ט ע ר ש ל א כ ט - פ י ע ה מ א ר ק ט. דער אויפ-טריעב אויף דעם נעסטריגען היער שטאטטגעפונדענען שלאכטפיעהמארקטע בעטרוג 510 שטיק אָכסען, מילכ-קיהע 257 שטיק. פרייזע פיר אָכסען 48 – 52 פל', פיר קיהע 47 — 49 פל' פיר ביפפעל — — פל' פער 100 קילאָ שלאכט-געוויכט. זאממט פערצעהרונגס-שטייער.

וויענער פרייזע.

ש פ י ר י ט ו ס 34½—35 גולד. צו 10'000 ליטער-פערצענט. —

ל י י נ אָ ל 39½ גול' פער 100 קילאָגראמם.

ר י ב א ל 48½ גולדען. פער 100 קילאָ.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 18-טען אפריל 1877.

ב ר י נ ן 32 24 54 11 86

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי״ רייז.

דיא שאָנסטען גאָלד-שטיקערייען

אויף פרוכת אונד מאנטעל.

דער געפערטיגטע עמפפיעהלט זיך צור אנ-פערטיגונג אללער גאטטונגען קונסט-גאָלדשטיקע-רייען פיר טעמפעל נאָך אלטעם אונד נייעם ריטוס. אונד בירגט דעססען זייט 31 יאהרען ערוואָרבענער וואָהלפערדיענטער רוף, וויא אויך דיא פיר דיא טעמפעל אין פעסט, וויען, מישקאָלץ אונד פיר נאָך מעהרערע גראָסע געמיינדען צור אללגעמיינען צו-פריעדענהייט אויסגעפיהרטען ארבייטען, וואָריבער צייגניסע פאָרליעגען, פיר סאָלידע אונד בעסטע בעדיענונג. צייכנונגען אין רייכער אויסוואהל ליעגען צור איינזיכט אויף. אבטיינגספאָלל

ק. ג ר י נ וו א ל ד.

K. Grünwald. Budapest. Landstrasse, Huszari'sches Haus.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פ ר י כ ט ע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——!—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	"	—	—.——.—
"	טהייס	74·6	13.80—13.95
"	"	75.5	14.——14.15
"	"	76·4	14.20—14.30
"	"	77·3	14.——14.50
"	"	78·3	14.55—14.70
"	"	79·2	14.— -14.80
"	"	80·1	—.———.—
"	באטשער באדען	74·6	13 50—13.95
	"	75·5	13,75—13.85
"	"	76·4	13,90—14.—
"	"	77·3	14 ——14.20
"	"	78·3	14,25—14.35
"	"	79·2	14,40—13.50
"	"	80·1	—.———.—
"	ווייסענבורגער	74·6	13 85—14 —
"	"	75·5	14.05—14.20
"	"	76·4	14 25—14.35
"	"	77·3	14 45—14.55
"	"	78·3	14.60—14.70
"	"	79·2	14 75—14.85

פ ר י כ ט ע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	10½—10⅖
נעריסטע מאלץ	62	8.90—7.45
נעריסטע פוטטער	62	7 30—6,80
האפער	41	8.05—7.90
קוקוריץ באנאטער		6 80—6 70
אנדערער	73	6.70—6.60
הירזע		6.45—5.25

		פער 100 קילאגר.
ווייצען	פער פריה-יאהר	14.50
		—.—
קארן	פריהיאהר	—.—
קוקורוץ		6 84—
נערסטע		—.—
האפער	פריהיאהר	8,05—
		—.—
רעפס		16.—

באללען-מעהל

		קר. פל.
נומער	0	26 —
"	1	25 20
"	2	24 40
"	3	23 50
"	4	22 50
"	5	21 —
"	6	20 25
"	7	19 —
"	8	17 —
"	8½	14 75

שפיריטוס: אלטע סטעהערע פרעסהעפע	35,30
נייע קארטאפפעל	.3125

קורז-טאבעללע פאָם 19. אפריל

געלד-קורז

	קר. פל.
זילבער-אגיא	115 —
דוקאטען	6 06
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	10 37
נאפאלעאנדאר	10 37
דייטשע רייכסבאנקנאטען	63 70
20 מארקשטיקע	12 75
סילבער רובעל	1 47

לאָזע.

	קר. פל.
1839-ער ראטשילד-לאזע גאנצע	274 50
דעטטא " פינפטעל	274 50
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאזע	101 —
1860-ער " גאנצע	107 75
דעטטא " פינפטעל	112 —
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	122 —
דעטטא " 50	121 50
[illegible] רעגולירונגס	21 50
סירבען-לאזע	14 —
קרעדיט-לאזע	151 —
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	31 —
דאנוי-דאמפפשיפפ-פאהרט-לאזע	93 50
אינסברוקער לאזע	17 25
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	12 —
קראקויער " " 20	14 50
אפנער " " 40	28 —
פאלפפי " " 40	27 —
רודאלפפלאזע " 10	13 —
סאלם-לאזע " 40	36 —

לאָזע.

	קר. פל.
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	14 50
סט. גענאיס " 40	24 —
סטאניסלויער " 20	17 —
[illegible] " 100	121 —
דעטטא " 50	60 —
וואלדשטיין " 20	22 —
ווינדישגרעצער " 20	21 —
אונגארישע פרעמיענלאזע צו 100 גולד.	68 50
דעטטא צו 50 גולדען	68 —
ווינער לאזע	88 --

ווערטה-פאפיערע.

	קר. פל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	70 50
טעמעשוואר-באנאטער	69 50
זיעבענבירגישע	67 25
גאליציש	80 —
בוקאווינער	— —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	94 50
וויינצעהנטס-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	69 —
פפאנדבריעפע דער אונגארישען בארדענקרע-דיט צו 5 אייגהאלב פראצענט	86 50
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 אייגהאלב פראצענט	80 —
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד אייגהאלב פראצענט	— —
דעטטא צו 6 פראצענט	— —
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	85 —

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof

האט. — אונס שיינט די אורזאכע קלאר אויף דער האנד צו ליעגען. די קאיזערין, די וואָהל ניכט זאָ פֿיעל העברעאיש אלס איהר מאנן וויים, דירפֿטע פֿיר דען בעזוך איינער סינאגאָגע קיין בעזאָנדערעס אינטערעססע האבען. — פֿאָר קורצעם האט דער בעריהמטע געלעהרטע מאיר ביסטריין אים וויען צו עהרען דעם קאיזערס פֿאָן בראזיליען איין העברעאישעס געדיכט דרוקען לאססען. דער דיכטער האט היעפֿיר יעדאָך ניכט איינמאל דען „בראזיליאנישען אָרדען" ערהאלטען. וויא בעהויפּטעט ווירד, זאָלל אויך היעביי די קאיזערין די האנד אים שפּיעלע האבען, די זיך זאָגאר דאריבער ערגערטע, דאס איהר מאנן זאָ פֿלייסיג העברעאיש שטודירט אונד דעסהאלב זעלבסט די רעגיערונגס-געשעפֿטע פֿערנאכלעססיגט! — (זאָ שרייבט די בערלינער צייטונג. וויר גלויבען אין דיעזעם בעריכטע ליעגט מעהר וויטץ אלס וואהרהייט.)

* (קיין געלד פֿאָן — יודען!)

עס איזט דיעס געוויס איין זעלטענעס וואָרט, דאס מאן פֿאָן איינעם יודען קיין געלד נעהמען זאָללטע אָדער וואָללטע. אונד דאָך איזט דיעזער פֿאלל איינגעטראָפֿפֿען. די היעזיגען פּאָליטישען בלעטטער בּרינגען נעמליך אים פֿרייששטאדט (פּרייסען) פֿאָלגענדען בעריכט: „היער פֿאנד דיעזער טאגע אין דער קירכע די טרויאונג איינעס קאטהאָלישען בּרויט-פּאארעס שטאטט. איין היעזיגער יידישער קויפֿמאנן, דער אלס טרויאונגס-צייגע געלאדען וואר, איזט עבענפֿאללס ערשיענען. נאך דער טרויאונג איזט עס זיטטע, דאס די געלאדענען געסטע קליינע מינצען אויף איינען טעללער לעגען. דער יידישע קויפֿמאנן בעאיילטע זיך אונד לעגטע איינען בלאנקען פּרייסישען טהאלער אויף דען טעללער. דער גייסטליכע ליעס נון, בעפֿאָר דאס פּובליקום די קירכע פֿערליעס, דען יידישען קויפֿמאנן פֿראגען: „וועלכע מינצע ער דענן אויף דען טעללער געלעגט?" דער קויפֿמאנן בעצייכנעטע דען „טהאלער" אלס זיין געוועזענעס איינגענטהום. ווישהענד ערטהיילטע נון דער גייסטליכע דעם קירכען-דיענער דען בעפֿעהל, דען טהאלער זאָגלייך צוריקצוגעבען, דא מאן פֿאָן איינעם יודען קיין געלד אנגימממט! דיעזע געמיינהייט דעם גייסטליכען האט אבער אין דער גאנצען שטאדט אונגעהייערעס אויפֿזעהען ערעגט. ערסט פֿאָר קורצעם פֿערמאכטע איין יודע אין פֿרייששטאדט דעם דאָרטיגען שטעדטישען וואיזען-הויזע (בית-יתומים) 1500 מארק, וועלכע דורכאוס ניכט צוריקגעוויעזען, זאָנדערן מיט גרעסטעם דאנקע אנגענאָממען וואורדען. מיט וועלכעם רעכטע קאָננטע אלזאָ דער גייסטליכע זאגען: „עס ווירד פֿאָן יודען קיין געלד אנגענאָממען!" — זאָ ווייט דער בעריכט דער היעזיגען בלעטטער. אונס שיינט יעדאָך, דאס דער יידישע קויפֿמאנן, וועלכער ביי איינער קאטהאָלישען טרויאונג אין איינער קירכע אלס צייגע ערשיינט, עהער איינען טאדעל פֿערדיענט, אלס יענער אללערדינגס פֿאנאטישע גייסטליכע. וואס האט איין יודע ביי קאטהאָלישען טרויאונגען אלס צייגע צו שטעהען? וואס האט איין יודע איבערהויפּט אין איינער קירכע צו טהון? דער יידישע קויפֿמאנן גלויבטע דא מיט זיינעם „בלאנקען זילבער-טהאלער" גלענצען צו קאָננען, דא אללע איבריגען האָכצייטס-געסטע דאָך נור „גראָשען" אויף דען טעללער געלעגט! אללײן עבען דיעזע „פֿלויזענמאכערייא" האט איהם איינע וואָהלפֿערדיענטע „בעליידיגונג" צוגעצאָגען. העטטע אויך ער נור איינען „גראָשען" הינייגעוואָרפֿען, דא ווירדע עס דאָך אונמאָגליך געוועזען זיין, אים דען פֿיעלען גראָשען עבען דאס הערויסצופֿינדען, וועלכעס ער הינייגעוואָרפֿען. אללײן דער יידישע קויפֿמאנן, דער אין דער קירכע אלס צייגע איינער קאטהאָלישען טרויאונג ערשיען, וואָרף איינען „זילבער-טהאלער" אויף דען טעללער אונד זאָ ערקאננטע מאן די „יידישע מינצע". דאס מאן ביי דען 1500 מארק צו גונסטען דעם שטעדטישען וואיזען-הויזעס ניכט עבענפֿאללס אויסריעף: „פֿאָן יודען ווירד קיין געלד אנגענאָממען" — וואר גאנץ אין דער אָרדנונג. ביי „וואָהלטהעטיגען" צוועקען בּרויכט מאן קיינען אונטערשיעד דער קאָנפֿעססיאָנען צו קעננען. אללײן אין דער קירכע, דא איזט עבען דער אָרט, וואָ דער אונטערשיעד אונטער דען קאָנפֿעססיאָנען פֿאָללקאָממען בערעכטיגט איזט. וויר וואָללען היעמיט יענען פֿאנאטישען גייסטליכען ניכט פֿערטהיידיגען, אבער דער גראָססטע טהייל דעם טאדעלס פֿאללט געוויס אויף דען יידישען קויפֿמאנן, דער עבענזאָ וועניג דאס רעכט האטטע, ביי איינער קאטהאָלישען טרויאונג אלס צייגע צו זיין, וויא עטווא איין קאטהאָליק גיע דאס רעכט בעאנשפּרוכען קאנן, ביי איינער יידישען טרויאונג אלס צייגע בעטראכטעט צו ווערדען. אלל דאס ליעגט וואָהל קלאר אויף דער האנד!

* (זעלבסטמאָרד איינעס יידישען טויב-שטוממען-לעהרערס.) אים וויען ווירד היעטע די נאכריכט געמעלדעט, דאס הערר סימאָן אלט, לעהרער אם דאָרטיגען איזראעליטישען טויב-שטוממען-אינסטיטוטע, דיעזער טאגע אין איינעם קאפֿפֿעע-הויזע זיך דען האלז דורכגעשניטטען אונד נאך מעהרשטינדיגעם העפֿטיגעם ליידען דען גייסט אויפֿגאב. הערר אלט וואר אים העללישוי (מעהרען) געבאָרען אונד האטטע נאָך ניכט דאס 33-טע לעבענס-יאהר איבערשריטטען. די אורזאכע דיעזער פֿירכטערליכען טהאט איזט אונבעקאננט. זיא דירפֿטע דענן אויך שווערליך מעהר בעקאננט ווערדען, דענן דער לעהרער, וועלכער די קונסט בעזאס, טויבשטוממע צום שפּרעכען צו בּרינגען, איזט נונמעהר זעלבסט פֿיר אללע צייטען טויבשטומם געוואָרדען.

* (דער אדיוטאנט דעם סולטאנס קאָממט ניכט נאך פּעסט!) איין לערם אום ניכטס! זייט טאגען הערשטע היער אין בעטייבענדער לערם וועגען דעם פֿייערליכען עמפּפֿאנגעס דעם גראָססען טירקישען גאסטעס, דער אונס אים נאמען דעם סולטאנס איינען קיסטען אלטער ביכער איבערבּרינגען זאָלל. די שטאדט-בעהאָרדע היעלט דעסוועגען טעגליך זיטצונגען אב. די שטודענטען היעלטען טאג אונד נאכט בעראטהונגען אב. זעלבסט די שפּייזע-קארטע וואר בערייטס פֿעסטגעשטעללט, דאמיט דער אדיוטאנט דעם סולטאנס זיך ניכט איבער די „שלעכטע אונגארישע קאָסט" צו בעקלאגען האבע. די רעגיערונג ווירדע זאָוואָהל פֿאָן דען שטודענטען אלס אויך אים רייכסטאגע דורך אינטערפּעללאציאָנען בעשטירמט, איהרערזייטס אים נאמען דעם לאנדעס דעם גראָססען גאסטע איינען פֿייערליכען עמפּפֿאנג צו בערייטען. די רעגיערונג האטטע אבער נאטירליך אויך עטוואס אנדערעס צו בעריקזיכטיגען, אלס בלאָס די וונשע דער שטודענטען, די ביי יעדער פֿעראנלאססונג זאָגלייך אין פֿלאממענדע בעגייסטערונג געראטהען. עס וואר דא ווירקליך איין פֿאָרמליכער שקאנדאל צו בעפֿירכטען. עס וואר איין גליק, דאס פֿראנץ פּולסקי, דער גייסטרייכע דירעקטאָר דעם מאָזעאומס, זיך אן די שפּיטצע דער בעוועגונג שטעללטע, דאמיט קיינע אויסשרייטונג געשעהע. זאמסטאג רייזטע ער אן דער שפּיטצע איינער שטודענטען-דעפּוטאציאָן נאך וויען, אום דען אדיוטאנטען דעם סולטאנס אים נאמען דער שטודענטען צו ערזוכען, אויך אונזערע הויפּטשטאדט מיט דער עהרע זיינעס בעזוכעס צו בעגליקען. קוים בעפֿאנד זיך פֿראנץ פּולסקי אין וויען, אלס ער פֿאָן אונזערער הויפּטשטעדטישען בעהאָרדע איינע טעלעגראַפֿישע דעפּעשע ערהיעלט: דען אדיוטאנטען דעם סולטאנס אויך אים נאמען דער אונגארישען הויפּטשטאדט צום בעזוכע פּעסט-אָפֿענס איינצולאדען. אלס די שטודענטען-דעפּוטאציאָן אין וויען איינטראף, וואר דער אדיוטאנט דעם סולטאנס נאך ניכט אנגעקאָממען, אונד ווארדע פֿראנץ פּולסקי אינצווישען פֿאָם גראָפֿען אנדראשי עמפּפֿאנגען. אבענדס קאם ענדליך דער אדיוטאנט דעם סולטאנס אין וויען אן. פֿראנץ פּולסקי בעגריסטע איהן אין פֿראנצאָזישער שפּראכע אים נאמען דער אונגארישען הויפּטשטאדט. הערר עראדי, דער זעהר גוט טירקיש שפּריכט, בעגריסטע דענזעלבען אין טירקישער שפּראכע אים נאמען דער אונגארישען שטודענטען. ביידע טריגען

„אונד וואָ איזט דיעזער אָנקעל?" פֿראגטע אַרטהור, דער עלטעסטע זאָהן.

„ער וואָהנט אין לאָנדאָן," (ענטגעגנעטע גראף בעננאָ) אונד הייסט יאָזעף דעל מאָנטע."

„אונד ווארום ערפֿאהרען וויר ערסט יעטצט פֿאָן דיעזעם אָנקעל?"

„„וויל די גראָס-מאמא איהם צירנט."" —

„„מוטטער! (ואנט בעננאָ יעטצט צור גרעפֿין אנגעס) וויא לאנגע נאך ווילסט דו דען האס בעוואהרען געגען דיין איינענעס קינד, דאס דו אונטער דיינעם הערצען געטראגען?""

„דו ווייסט פֿאָן איהם? (פֿראגטע די גרעפֿין) אָ, איך האססע איהן ניכט מעהר, איך האבע איהם לענגסט פֿערציעהען, אונד דער פֿלוך, דען איך געגען איהן אויסגעשפּראָכען, נאגט וויא איין וואורם אן מיינעם הערצען."

„„מוטטער! זייא געזעגנעט פֿיר דיעזע וואָרטע. דיין זאָהן זעהנט זיך דאַרנאך, דיר די האנד צו קיססען. וואגן דארף איך איהן צו דיר פֿיהרען?""

„איזט ער היער?"

„„ער איזט היער!""

גראף בעננאָ איילטע אינס שלאָס אונד קעהרטע אן דער האנד זיינעס ברודערס צוריק.

„מוטטער! (ריעף יאָזעף, די האנד דער גרעפֿין ערגרייפֿענד אונד זיא אן די ליפּפּען פֿיהרענד) מוטטער, קאננסט דו מיר פֿערציעהען?"

די מוטטער אומארמטע איהן אונד ווײנטע לויט; איך יאָזעפֿס אויגען וואורדען נאס, וועהרענד גראף בעננאָ אונד די זיינען איהרען טהרענען פֿרייען לויף ליעסען.

„מיין זאָהן (זאגטע די גרעפֿין), וויא אָפֿט וואר איך אים בעגריפֿפֿע, נאך דיר צו שיקען אונד דיך אן מיין הערץ צו רופֿען, אונד קאָננטע עס ניכט איבער מיך געווינגען. זייא געזעגנעט, דאפֿיר, דאס דו צוערסט געקאָממען. איך נעהמע איהן צוריק יענען גרויזיגען פֿלוך; נאָטטעס זעגען מאָגע קאָממען אויף דאס הויפּט מיינעס זאָהנעס!"

נון מוסטע יאָזעף דער מוטטער ערצעהלען פֿאָן פֿרויא אונד קינדערן אונד שוויעגער-עלטערן. זיא אללע מוסטען נאך שלאָס דאָרנבאך קאָממען, אונד די גרעפֿין זעגנעטע איהרע יידישען ענקעל אונד ענקעלינען.

„וויא וואונדערבאר, (זאגטע ראפֿאעל דעל מאָנטע צור גרעפֿין) האט אונס נאָטט געפֿיהרט. ערינגערן זיא זיך נאך יענעס באלל-אבענדס, דא זיא ערפֿוהרען, דאס איך יודע וויא?"

„אָ, (זאגטע די גרעפֿין), אין לאנגען, איינזאמען, שלאַפֿלאָזען נאכטען האבע איך פֿיעל נאכגעדאכט אונד בין צו דער איבערצייגונג געלאנגט, דאס ניכט די רעליגיאָן, זאָנדערן דער שטאָלץ עס וואר, דער מיין הערץ מיט האס אונד פֿעראכטונג ערפֿיללט האטטע."

גראף בעננאָ דראנג אין זיינען ברודער, וועניגסטענס די העלפֿטע דעם פֿערמאָגענס אנצונעהמען, דאס איהם אלס דעם ערסטגעבאָרענען איינענטליך פֿאסט גאנץ געהערטע. יאָזעף ווײגערטע זיך מיט ענטשידענהייט.

„נאָטט האט מיך געזעגנעט (זאגטע ער), אונד ווען איך מיך אין באַהמען אנקויפֿען וואָללטע, זאָ קאָננטע איך מיט לייכטיגקייט גראָססערע גיטער אלס די דיינינגען ערוועקבען."

איך נאמען אונד טיטעל איינעס גראַפֿען פֿאָן דאָרנבאך, וואָצו נאך דען נייען געזעטצען יאָזעף אויך אלס יודע בערעכטיגט וואר, לעהנטע ער אב.

„אלס די פֿראגע (זאגטע ער), אָב גראף אָדער יודע, אן מיך העראנטראט, דא האבע איך פֿיר דען יודען ענטשיעדען אונד דען גראַפֿען צוריקגעוויעזען; זאָ זאָלל עס אויך בלייבען."

יאָזעף בליעב מיט דען זיינען דען גאנצען זאָממער אין באַהמען; נור זיין שוויעגערפֿאטער קעהרטע נאך וועניגען טאגען נאך לאָנדאָן צוריק, וואָ זיינע אנוועזענהייט אים געשעפֿטע ערפֿאָרדערליך וואר.

יעטצט וואָהנט יאָזעף מיט זיינער פֿאמיליע ווידער אין לאָנדאָן. אלס דער ערצעהלער דיעזער געשיכטע אים פֿאָריגען זאָממער אין לאָנדאָן וואר אונד די סינאגאָגע אין דעם שטאדט-טהייל „באַיסוואָטער" בעזוכטע, דא פֿיעל איהם איין העררר אויף, דער אין בעזאָנדערער אנדאכט די וואָרטע שפּראך: „געלאָבט זייא אונזער נאָטט, דער אונס צו זיינער עהרע ערשאַפֿפֿען, אונד געזאָנדערט פֿאָן דען אירדענדען, אונס געגעבען איינע לעהרע דער וואהרהייט אונד עוויגעס לעבען געפֿלאנצט האט אין אונס." — עס וואר יאָזעף דעל מאָנטע. דעססען געשיכטע וויר אים פֿאָרשטעהענדען מיטגעטהיילט האבען.

דער באנק-פֿראגע הענגט יא דער „קרעדיט" אונגארנס אב. אָהנע אויסרייכענדען קרעדיט מיססען אבער געווערבע, האנדעל אונד פֿערקעהר גענצליך אין שטאָקונג געראטהען. עס איזט זאָנאך נור נאטירליך, דאס זעלבסט דיא איינניגען דעפּוטירטען, וועלכע אויף דיא עררייכטונג איינער זעלבסטשטענדיגען אונגארישען באנק מעהר קיינען אנשפּרוך ערהעבען, דאָך אונערשיטטערליך דארויף דרינגען מיססען, דאס דורך דיא לאָזונג דער באנק-פֿראגע דער „קרעדיט" אונגארנס קיינע שמעלערונג ערליידע. איין גאנץ גלייכעס געוויכט מיסטע דער רייכסטאג אויף איינע גליקליכע לאָזונג דער צאָלל-פֿראגע לעגען. אויך דא זינד זאָציזאגען דיא „לעבענס-אינטערעססען" אונגארנס אים שפּיעלע. ווירד עס בעשטיממט ווערדען, דאס פֿיר אויסווערטיגע ארטיקעל בייא אינזערער לאנדעס-גרענצע גאר האָהע צאָללע צו ענטריכטען זינד, דא מיסטע אונגארן דיעזע בעשטיממונג אין שמערצליכסטער וויזע עמפּפֿינדען. דיא עסטעררייכישען פֿאבריקאנטען ווירדען אונס אין דיעזעם פֿאללע דען לעטצטען גראָשען אוים דער טאשע הערויסלאָקען, דא יא אוים דעם אויסלאנדע, עבען דער אללצו האָהען צאָללע וועגען, קיינע פֿאבריקס-ארטיקעל איינגעפֿיהרט ווערדען קאָננטען. — מאן זיעהט אלזאָ, דאס דער אונגארישע רייכסטאג איינע בעדייטענדע אונד זעהר וויכטיגע ארבייט פֿאָר זיך האט, ווענן ער דיא אינטערעססען אונגארנס ווירקליך וואהרען וויללֿ. ליידער שטעהט אבער צו בעפֿירכטען, דאס אונזער פּארלאמענט אין דיעזער טהעטיגקייט ניכט מיט געהאָריגעם נאכדרוקע ווירד אויפֿטרעטען קאָננען. אין איינעם אויגענבליקע, וואָ ניכט בלאָס איין רוסיש-טירקישער, זאָנדערן געראדעצו איין וועלט-קריעג אים אנצוגע איזט, דא ווירד דער רייכסטאג מאנכעס נאכגעבען מיססען, אום נור דען פֿריעדען צווישען דען ביידען רייכסהעלפֿטען ניכט צו שטאָרען. אין איינער צייט דער געפֿאהר מוס מאן זיך יא מיט דעם נאכבאר גוט פֿערהאלטען, ווענן ער אונס אויך מאנכען שאדען צופֿיגט. אללערדינגס שטעהט אונס דיא געפֿאהר בעפֿאָר, דאס דער רייכסטאג אין פֿאָלגע דער קריעגערישען צייטען אויך איינע ניכט גינסטיגע לאָזונג דער באנק- אונד צאָלל-פֿראגע ווירד אננעהמען מיססען.

* (דיא ערסטע רייכסטאגס-זיטצונג), וועלכע דיעזען זאמסטאג שטאטטגעפֿונדען, האט זיך נאטירליך נאָך אין קיינע ערנסטע פֿערהאנדלונג איינלאססען קאָננען. דער פּרעזידענט גיצי האט בלאָס דיא ארבייטען פֿיר דיא נעכסטען זיטצונגען פֿעסטגעשטעללט. אינטערעססאנט וואר בלאָס דיא מיטטהיילונג דעם פּרעזידענטען, דאס דיא רעגיערונג דען נייען אויסגלייך בעטרעפֿפֿס דער באנק- אונד צאָלל-פֿראגע שאָן היינטע (מאָנטאג) דעם רייכסטאגע אונטערברייטען ווערדע. היעמיט ווערע דיא זיטצונג צו ענדע געוועזען. אלליין פּלאָטצליך ערהאָב זיך דער אבגעאָרדנעטע גנזא רעמעטע אונד ריכטעטע אן דען מיניסטער-פּרעזידענטען פֿאָלגענדע אינטערפּעללאציאָן: 1) איזט עס וואהר, דאס גראף אנדראשי אלס מיניסטער דעס אויסווערטיגען דיא פֿערפֿיגונג געטראָפֿפֿען, דאס דער אדיוטאנט דעס סולטאנס, וועלכער דיא קאָרווינא-ביכער איבערברינגט, ניכט נאָך פּעסט, זאָנדערן בלאָס נאָך וויען קאָממע? — 2) ווענן דאס וואהר איזט, זאָ איזט דיא פֿראגע: דורך וועלכע ריקזיכטען פֿאנד זיך גראף אנדראשי צו איינער זאָלכען פֿערפֿיגונג פֿעראנלאססט? — 3) דא נון דער אדיוטאנט דעס סולטאנס ווירקליך פֿאָר אללעם נאָך וויען קאָממט, מאָכטע איך פֿראגען: אָב מאן זיינע רייזע פֿאָן וויען נאָך פּעסט צו פֿערהינדערן זוכט? — 4) ווירד דיא אונגארישע רעגיערונג איהרען דאנק פֿיר דיעזעס קאסטבארע נאציאָנאל-געשענק דאדורך צום אויסדרוקע ברינגען, אינדעם זיא דען אדיוטאנטען דעס סולטאנס איינלאדעט, אויך אונזערע הויפּטשטאדט צו בעזוכען? — 5) זאָללטע דיא אונגארישע רעגיערונג יעדאָך אין דיעזער זאכע איהרערזייטס ניכטס טהון וואָללען, זאָ פֿראגט עס זיך: אָב זיא וויעניגסטענס דולדען ווערדע, דאס אנדערע דעם געזאנדטען דעס סולטאנס אים נאמען דער נאציאָן איינען פֿייערליכען עמפּפֿאנג בערייטען, אָדער אָב זיא וויעדער, וויא בייא דער שטודענטען-דעפּוטאציאָן, דורך איינגרייפֿען דער פּאָליצייא שקאנדאלע הערפֿאָררופֿען וויללֿ?" — דיעזע אינטערפּעללאציאָן וואורדע דעם מיניסטער-פּרעזידענטען איבערגעבען, דער מיט דער בעאנטוואָרטונג געוויס ניכט לאנגע צאָגערן ווירד. איבריגענס קאנן זיך יעדער דיא אנטוואָרט פֿאָן זעלבסט דענקען. דיא אונגארישע רעגיערונג וויללֿ מיט דעם עמפּפֿאנגע דעם אדיוטאנטען דעס סולטאנס ניכט פֿיעל אויפֿזעהען מאכען, וויילֿ דיעס אין רוסלאנד נור איינע פֿערביטטערונג הערפֿאָרברינגען ווירדע. אין קריעגערישען צייטען איזט עס עבען ניכט קלוג, נאָך איר-געגד איינער זייטע, אָהנע דאס עס נאָטהווענדיג זייא, צו פֿערדערבען. ווענן דיא טירקייא דער אונגארישען נאציאָן דיא ביכער, דיא זייט יאהרהונדערטען אין קאָנסטאנטינאָפּעל זיך בעפֿינדען, צוריקשענקען וואָללטע, זאָ העטטע זיא היעצו איינען אנדערען צייטפּונקט וועהלען קאָננען. וואהרשיינליך גלויבטע דיא טירקישע רעגיערונג, היעדורך אויך אונגארן אין דען קריעג הינייןשלעפּפּען צו קאָננען — אלליין איינער ביכער וועגען דארף אונגארן זיינע גאנצע עקסיסטענץ נאָך ניכט אויפֿ'ס שפּיעל זעטצען.

* (נאָרד-אמעריקא אונד רומעניען.) בעקאננטליך ערנאננטע נאָרד-אמעריקא שאָן פֿאָר יאהרען איינען יודען, העררן פּייקסאָטטאָ נעמליך, צום קאָנזול אין רומעניען. דיא נאָרד-אמעריקאנישע רעגיערונג האטטע היעבייא איין זעהר גוטעס ציעל אים אויגע. זיא דאכטע זיך, מיט הילפֿע איינעס יידישען קאָנזולס אויף איינע פֿערבעססערונג דער לאגע דער רומענישען יודען עהער איינווירקען צו קאָננען. ליידער וואָרען אבער דיא דיעסבעציגליכען בעמיהונגען דעס העררן פּייקסאָטטאָ פֿערגעבענס. מיט דער רומענישען געוואלט-רעגיערונג לאָסט זיך עבען ניכטס טהון. הערר פּייקסאָטטאָ ראפֿפֿטע זיך דאהער איינעס שאָנען טאגעס אויף אונד פֿערליעס רומעניען, אום זיינען אויפֿענטהאלט וויעדער אין זיינער היימאטה, דעם שטאאטע דער פֿרייהייט, צו נעהמען. וויא נון דעם „איזראעליט" בעריכטעט ווירד, האט דיא נאָרד-אמעריקאנישע רעגיערונג דעסהאלב איהרע געדולד ניכט פֿערלאָרען. אבערמאלס ערנאננטע זיא נעמליך איינען יודען, העררן שטערן, צו איהרעם קאָנזול אין רומעניען. הערר שטערן וואר פֿריהער סעקרעטער בייא העררן פּייקסאָטטאָ, וועסהאלב ער דיא רומענישען פֿערהעלטניססע גענויא קעננט. דיא נאָרד-אמעריקאנישע רעגיערונג וואַרטעט אלזאָ נור איינען גינסטיגען אויגענבליק אב, אום צו גונסטען דער יודען אין רומעניען מיט פֿאָללעם נאכדרוקע אויפֿצוטרעטען.

* (דער קאיזער פֿאָן בראזיליען אין בערלין.) וויא איינע בערלינער צייטונג מיטטהיילט, בעזוכטע דער קאיזער פֿאָן בראזיליען וועהרענד זיינעס אויפֿענטהאלטעס אין בערלין אויך דיא דאָרטיגע נייע סינאגאָגע. פֿאָר דעם בעטרעטען דעם גאָטטעס-הויזעס זאגטע ער צום „שמש": „אין מיינער היימאטה איזט עס זיטטע, בייא דעם ערסטען בעזוכע איינעס גאָטטעס-הויזעס עטוואס וואססער אונד זאלץ צו געניעססען. איך ביטטע זיא, מיר ביידעס צו רייכען." דער שמש בעאיילטע זיך נאטירליך, דעם וואונשע זיינער מאיעסטעט נאכצוקאָממען. — היעראויף בעטראט דער קאיזער דיא סינאגאָגע, בעזיכטיגטע זיא מיט גראָססעם אינטערעססע, ליעס זיך דאנן דיא היילינע לאדע (ארון הקודש) אויפֿשליעסען אונד איין „ספר תורה" אויפֿראָללען. נון לאז דער קאיזער איינע גאנצע קאָלומנע (יריעה) מיט לויטער שטימע פֿאָר, וואָבייא ער ניכט איינמאל איינע „נגינה" פֿערפֿעהלטע(?). דיעזער בעזוך מאכטע זיינער מאיעסטעט אונגעהייערעס פֿערגניגען. אים לויטער „נחת רוח" איילטע ער צור צדקה-ביכסע, נאהם איינע האנד פֿאָלל געלד אוים דער טאשע אונד וואַרף דאסזעלבע מיט דעם שפּרוכע: „מתן בסתר יכפה אף" היניין. ער פֿערשפּראך, נעכסטען פֿרייטאג נאָך איינמאל אים פֿעראיינע מיט דער קאיזערין צו ערשיינען. דיעזער בעזוך אונטערבליעב יעדאָך, אָהנע דאס מאן היעפֿיר קען גרונד ערפֿאהרען

פֿאָלליעטאָן.

גראף אָדער יודע.

(14-טע פֿאָרטזעטצונג אונד שלום.)

לעטצטעס קאפּיטעל.

פֿיעלע יאהרע זינד נאָך דען ערצעהלטען עראייגניססען פֿערגאנגען. יאָזעף קאם גליקליך נאָך לאָנדאָן, וואָ ער זיינע שטודיען יעדאָך ניכט פֿאָרטזעטצטע. זאָנדערן איין יאהר לאנג אין איינעם דער ערסטען געשעפֿטע ארבייטעטע. דאנן קאם ראפאעל דעל מאָנטע מיט זיינער פֿאמיליע נאָך לאָנדאָן, אונד עררייכטעטע היער אין פֿערבינדונג מיט זיינעם פֿלעגע-זאָהנע איין באנקהויז, דאס זיך באלד דעם בעסטען רופֿעס ערפֿרייטע אונד זיך אים פֿערלויפֿע וועניגער יאהרע צו איינעם דער ערסטען דער לאָנדאָנער באנק-הייזער ענטוויקעלטע.

פֿיעלע יאהרע זינד, וויא געזאגט, זייטדעם פֿערגאנגען; יאָזעף האט זיינע פֿלעגע-שוועסטער (נעמליך ראפֿאעלס טאָכטער) געהייראטעט, אונד ליעבענסווירדיגע, גוט-געארטעטע זאָהנע אונד טאָכטער זינד דיא פֿריידע אונד דער שטאָלץ דער עלטערן אונד גראָסעלטערן. אין איינעם דער פֿאָרנעהמסטען שטאדטטהיילע לאָנדאָנס בעוואָהנט דיא פֿאמיליע דעל מאָנטע איין שאָנעס הויז מיט איינעם הערר-ליכען גארטען.

יאָזעף אונד דיא זיינען זינד פֿראָה אונד גליקליך; ליעבע אונד איינטראכט פֿערשאָנערט איהר לעבען — דער פֿלוך דער צירנענדען מוטטער (נעמליך דער גרעפֿין אנגעס) האט זיך ניכט ערפֿיללט.

דיא גרעפֿין דאָרנבאך לעבט זייטדעם שטילל, איינזאם אונד טרויריג. גראף בעננאָ האט זיך מיט איינעם פֿרייליין אויס אלט-אדעליגער פֿאמיליע פֿערהייראטעט; אויך איהם בליהען זאָהנע אונד טאָכטער, אויך ער לעבט גליקליך, אבער דיא אלטע גרעפֿין גיממט ניכט טהייל אן דעם גליקע דער איהריגען. איין טיעפֿער קוממער נאגט אן איהרעם הערצען: פֿאָן איהרעם זאָהנע ברונאָ דארף אויף שלאָס דאָרנבאך ניע דיא רעדע זיין; זיא האט דיא ערוועהנונג זיינעס נאמענס אויפֿס שטרענגסטע אונטערזאגט.

גראף בעננאָ יעדאָך שטעהט מיט זיינעם ברודער אים איפֿריגען בריעף-וועכסעל: איינמאל האט ער איהן זאָגאר, פֿרייליך אָהנע וויססען זיינער מוטטער, אין לאָנדאָן בעזוכט אונד זיך זיינעס גליקעס געפֿרייט. (א, האטטע יאָזעף דאמאלס געזאגט) ווענן איך דאָך געפֿאהרלאָז צוריקקעהרען קאָננטע אין מיין געבורטסלאנד, איך ווירדע מיך בעמיהען, מיינע מוטטער צו פֿערזאָהנען. איך וויים, עס דריקט זיא דער פֿלוך, דען זיא זאָ אונבערעכטיגט געגען מיך אויס-געשפּראָכען." — —

אלס גראף בעננאָ אים יאהרע 1866 פֿאָן זיינער לאָנדאָנער רייזע צוריקקעהרטע, ענטשטאנדען דיא שטרייטיגקייטען צווישען עסטערייך אונד פּרייסען. דיא באלד דען קריעג פֿאָלגען ליעסען. דיא מאָרדערישע שלאכט בייא קאָניגגרעץ ליעס עסטערייך אונטערליעגען; אלליין אים דען טרימפֿען ענטשטיעג נייעס לעבען, איין יונגעס, פֿרייעס קאָנסטיטוציאָנעללעס עסטערייך: דער מיטטעל-אלטער-ליכע שוטט, דער נאָך אויף דעם גראָסען קאיזער-שטאאטע לאג, וואורדע הינוועגגערייטט — דיא ערנסטע, רעכטע, פֿאָללע געוויססענס-פֿרייהייט וואורדע צום געזעטצע געמאכט אונד אלס זאָלכעס פֿערקינדעט. — לייטע, דיא זיך פֿאָר פֿיעלען יאהרצעהנטען האטטען טויפֿען לאססען אונד וויא-וואָהל פֿאָלל רייע, דענגאָך אין דער אנגענאָממענען רעלי-גיאָן בעהארען מוסטען, וויכטען דען פֿעהלער איהרער יוגענד וויעדער גוט צו מאכען אונד קעהרטען צום יודענ-טהומע צוריק.

אלס דיא נאכריכט פֿאָן דיעזען עראייגניססען צו יאָזעף דראנג, בעשלאָס ער, מיט אלל דען זיינען איינען בע-זוך אים פֿאטערלאנדע צו מאכען; אין פּראג אנגע-קאָממען, מעלדעטע ער זאָפֿאָרט זיינעם ברודער דיא אנ-קונפֿט אונד באט איהן, דיא מוטטער אויף זיינען בעזוך פֿאָרצובערייטען.

אן איינעם שאָנען זאָממערנאכמיטטאגע וואר גראף בעננאָ מיט זיינער פֿאמיליע אין דעם שלאָסגארטען. שטילל אונד אין זיך געקעהרט זאס אויך דיא אלטע גרע-פֿין דאָרט. —

„קינדער! (פֿינג גראף בעננאָ פּלאָטצליך צו רעדען אן) איהר וויסט וואָהל גאר ניכט, דאס איהר נאָך איינען אנקעל האבט?"

ערשטוינט בליקטען דיא קינדער צו איהם אויף, וועה-רענד זיינע מוטטער צוזאממענשראק.